

2-TOM, 1-SON
O'ZBEKISTON VA SAUDIYA ARABISTON DAVLATI O'RTASIDAGI O'ZARO
HAMKORLIK

Ravshankulov Firdavs Mashraf o'g'li

Toshkent viloyati Yangiyo'l shahar Ixtisoslashgan maktab internati Tarix fani
o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston va Saudiya Arabiston davlatlari o'rtasidagi o'zaro hamkorlik, O'zbekiston-Saudiya Arabistoni qo'shma korxonalarini tashkil etish rejaları haqida ma'lumotlar keltirilgan.

Kalit so'zlar: O'zbekiston, Saudiya Arabistoni, Imom Termiziy rivoyati, «Vision 2030» (Nigoh 2030), «ACWA Power», «Bash» va «Jonkeldi».

O'tgan bir necha o'n yillar mobaynida Saudiya Arabistonining milliy, madaniy va iqtisodiy kuch asosi faqatgina neft eksporti va energetika sohasi bo'lib keldi. Uglevodod eksporti umumiy eksportning 85 foizigacha bo'lgan qismini hamda davlat daromadlarining katta qismini tashkil qilar edi. Hozirgi vaqtda neft YaIMning atigi 30-40 foizini tashkil qilsa-da, davlat iqtisodiy tarmoqlarining katta qismi neftga bog'liq, mamlakat hayotida neftning ta'siri hamon yuqoridir.

2019 yil ma'lumotlariga ko'ra, mamlakat aholisi 33,4 million bo'lib, aholining o'rtacha yoshi 25ga teng va bu jihatdan Saudiya «bugungi kun» haqida emas, ko'proq kelajak haqida o'ylashga majbur. Shu bois, podshohlik oilasi kelajakda barqaror iqtisodiyotni shakllantirish, uzoq muddatli daromad manbalarini yaratish, zamonaviy innovatsion texnologiyalarni tatbiq qilish, iqtisodiy paradigmalarni o'zgartirish, mahalliy ishlab chiqarishni kuchaytirish yo'lidagi zarur chora-tadbirlarni boshlagan. 2016 yili shahzoda Muhammad ibn Salmon Abdulaziz Ol Saud jahon iqtisodiyotida yangi tarmoqlar rivojlanib, taraqqiyotning an'anaviy usullari o'z kuchini yo'qotib borayotganini hisobga olib, Saudiya Arabistoni uchun yangi taraqqiyot yo'nalishini belgiladi.

«Vision 2030» (Nigoh 2030) nomi bilan ma'lum bo'lgan mazkur dasturda 2030 yilgacha Saudiya Arabistonini misli ko'rilmagan darajada rivojlantirish, uni Yaqin Sharqning mustahkam va mutlaq birinchi moliyaviy markaziga aylantirish, arab-musulmon dunyosida yetakchilik maqomini mustahkamlash va shu orqali jahonda yetakchi iqtisodiy kuch markazlaridan biri maqomiga erishish bo'yicha aniq vazifalar belgilangan. «Vision 2030»ning asosiy maqsadlari [quyidagilardan iborat](#):

2-TOM, 1-SON

- Saudiya Arabistonini jahonning rivojlangan 19-davlatidan iqtisodiy jihatdan taraqqiy etgan 15-mamlakati darajasiga olib chiqish;
- Mamlakatda xususiy sektor ulushini YaIMning 40 foizidan 65 foizigacha oʻstirish;
- Neftga bogʻliq boʻlmagan eksport ulushini 16 foizdan 50 foizgacha koʻtarish;
- Davlatning neftga bogʻliq boʻlmagan daromadlarini 163 milliard Saudiya rialidan 1 trillion Saudiya rialigacha oshirish;
- Makka va Madinaga keluvchi ziyoratchilar sonining yillik 8 millionlik koʻrsatkichini 30 milliongacha oshirish;
- 2030 yilga borib, harbiy texnik xarajatlarning 50 foizidan ortigʻini mahalliyashtirish;
- Neft va gaz sohasidagi milliyashtirishni 40 foizdan 75 foizgacha koʻtarish;
- Davlat investitsiya jamgʻarmasi aktivlarini 600 milliarddan 7 trillion Saudiya rialigacha oshirish.

Saudiya podshohlik oilasi, xususan, valiahd shahzoda Muhammad ibn Salmon oʻz mamlakati 2030 yilga borib, jahondagi yetakchi kuch markazlaridan biriga aylanishida uch asosiy ustuvorlik mavjud deb hisoblaydi, ular: arab-musulmon dunyosining markazi sifatidagi yetakchilik maqomi, investitsion salohiyati hamda strategik qulay oʻrnidan foydalanib, xalqaro savdoning boshqaruvchilaridan biri boʻlish va shu orqali oʻzini Afrika, Osiyo hamda Yevropani birlashtiruvchi kuch sifatida namoyon qilish.

Saudiya Arabistoni Oʻzbekiston energetika bozorida faollashmoqda

2021 yilning 25 yanvar kuni Oʻzbekistonga tashrifi asnosida Saudiya Arabistoni Podshohligi investitsiyalar vaziri Xolid al-Falih energetika sohasidagi shartnomalarni nazarda tutib, «bu shartnomalar ikki tomonlama sarmoyaviy hamkorlikning yangi bosqichini boshlab beradi», deb [ta'kidlagan](#) edi. Darhaqiqat, soʻnggi yillarda Saudiya Arabistonining asosiy sarmoyalari mamlakat energetika tarmoqlariga yoʻnaltirilmoqda. Eng koʻp sarmoyalar birinchi oʻrinda energetika sohasiga, undan soʻng esa qishloq xoʻjaligi, sogʻliqni saqlash, fan va taʼlim sohalariga yoʻnaltirilganini koʻrishimiz mumkin.

2020 yildan eʼtiboran, Saudiya Arabistonidagi yetakchi kompaniyalardan biri «ACWA Power» Oʻzbekiston energetika bozoriga eng koʻp sarmoya kiritayotgan xorijiy investorlardan biri boʻlib turibdi. Yaqin Sharq mintaqasida yirik kompaniya hisoblanadigan «ACWA Power» elektr stansiyalarini, shuningdek, suvni chuchuklashtirishga moʻljallangan sanoat inshootlarini qurish, loyihalash, moliyalashtirish va ulardan foydalanishga ixtisoslashgan. Kompaniya xalqaro maydondagi faoliyatini Yaqin Sharq, Afrika, Markaziy va Janubi-Sharqiy Osiyodagi 12 mamlakatda amalga

2-TOM, 1-SON

oshiradi. So‘nggi yillarda u Markaziy Osiyo, xususan, O‘zbekistonda katta loyihalarni amalga oshirishga kirishgan.

2019 yilning 20 sentyabrida Toshkent shahrida bo‘lib o‘tgan Energetika Investitsion forumi doirasida Energetika vazirligi va «ACWA Power» kompaniyasi o‘rtasida quvvati 500 MVtdan 1000 MVtgacha bo‘lgan shamol elektr stansiyasini qurish bo‘yicha kelishuvga erishildi. 2020 yilning 5 martida esa «ACWA Power» kompaniyasi rahbariyati bilan Sirdaryo viloyatida qiymati 1,2 mlrd dollarga teng issiqlik elektr stansiyasini qurish to‘g‘risidagi kelishuv imzolandi. Bunday kelishuvlar «ACWA Power» kompaniyasining keng ko‘lamli investitsiya loyihalarini amalga oshirish hisobiga O‘zbekiston sarmoyaviy bozorida ishtirokni kengaytirish niyatida ekanini bildirmoqda. Sirdaryo IES qurilishiga start berilgach, Navoiy va Buxoro viloyatlarida mos ravishda umumiy quvvati 1000 MVtlik «Bash» va «Jonkeldi» shamol elektr stansiyalari qurilishi bo‘yicha imzolangan investitsiya shartnomalari buning tasdig‘idir. 2024 yilda ishga tushirilishi mo‘ljallangan mazkur elektr stansiyalari yiliga 3,6 mlrd kVs miqdorida arzon elektr energiyasi ishlab chiqarishni ta'minlaydi. Loyihalarning umumiy qiymati 1,3 mlrd dollarni [tashkil etadi](#).

Istiqbolli yo‘nalishlar

Saudiya Arabistonining ulkan sarmoyaviy salohiyati «Vision 2030» dasturida nazarda tutilgan yangi va istiqbolli sarmoyaviy bozorlarni topishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, hamkorlik geografiyasini kengaytirish hamda rivojlanayotgan musulmon davlatlarni qo‘llab-quvvatlash tamoyillariga sodiqlikni hisobga olgan holda Saudiya bilan nafaqat energetika sohasidagi hamkorlikni kuchaytirishga, balki uning ulkan salohiyatidan boshqa bir qator tarmoqlarni rivojlantirishda ham foydalanish samarali natijalarga olib keladi.

Xususan, sog‘liqni saqlash, metallurgiya, qurilish materiallari ishlab chiqarish, axborot-kommunikatsiya sohasi, transport va logistika, fond bozorini rivojlantirish, turizm kabi qator yo‘nalishlarda qo‘shma loyihalarni birgalikda ishlab chiqish respublikada mazkur sohalar rivojiga ijobiy ta'sir ko‘rsatadi. Saudiya Arabistoni O‘zbekistonda qishloq aholisi va ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamni ishlab chiqarish jarayoniga jalb etish hamda xorijga qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini keyinchalik yetkazib berishni tashkil etish asosida O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi, parrandachilik va chorvachilik sohasida O‘zbekiston-Saudiya Arabistoni qo‘shma korxonalarini tashkil etishga katta qiziqishi mavjud va u bu borada aniq dasturlar ishlab chiqilishini kutmoqda.

**2-TOM, 1-SON
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:**

1. O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni. 2017 yil 7 fevral, PF4947-son
2. Мунавваров,З.И. Страны аравийского полуострова в международных политических и экономических отношениях XX века. Т., 1997
3. G'afurov, S.M. Fors ko'rfazi arab davlatlari va O'zbekiston Respublikasining mintaqaviy va umumjahon xavfsizlikni ta'minlashdagi mavqei. Siyosiy fanlari doktori ilmiy darajasini olish uchun yozilgan dissertatsiya. T., 2002
4. Сабирова, Н. Э. (2021). ИЗ ИСТОРИИ ИЗУЧЕНИЯ ИСКУССТВА ХАЛФА ХОРЕЗМА. In АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ТЮРКОЛОГИИ: РОССИЯ И ТЮРКО-МУСУЛЬМАНСКИЙ МИР (pp. 387-390).
5. Мухитдинова, Ж. Р. (2022). ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ РАЗВИТИЯ ТВОРЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА МОЛОДЕЖИ. In Социально-экономическое развитие региона: опыт, проблемы, инновации (pp. 85-89).
6. Акрамов, Х. М., & Мухитдинова, Ж. Р. (2017). IMPROVEMENT OF QUALITY OF EDUCATION IN THE COURSE OF INDEPENDENT TRAINING OF STUDENTS. In Техническое регулирование в едином экономическом пространстве (pp. 160-163).
7. Sabirova Nasiba Ergashevna. (2023). THE GENESIS OF BAKHSI PERFORMANCE IN THE KHOREZM REGION. Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development, 14, 134–138. Retrieved from <https://sjird.journalspark.org/index.php/sjird/article/view/616>
8. УЗБЕКИСТАН, О. Р. республиканской научной конференции с участием зарубежных ученых Современные методы математической физики и их приложения 17-18 ноября 2020 г.
9. Ezzat, Ibrahim. Arab and american think tanks: new possibilities for cooperation? New engines for reform? The Saban center for Middle East policy at the Brookings institution. Washington, D.C. 2004 pp 34

